

פרוטוקול מס' 194

ישיבת ועדת החינוך והתרבות
יום ב', א' אדר ב', תשל"ג - 5.3.73
בשעה 11.00 לפה"צ.

נכחו:

חברי הוועדה: א. רימלט - היו"ר
ס. אליעד
ס. בן-פורת
ח. גרוסמן
א. כץ
ש. לויין
ס.צ. נריה
ד. קורן
ס. פרוש
א. רזיאל-נאור
ב. שחור
ס. ידיד

מוזמנים: חה"כ י. חמיר

ו. איתן - יו"ר רשות השידור
ש. אלמוג - מנכ"ל רשות השידור
י. תדמור - מנהל הטלוויזיה
א. אבנר - דובר רשות השידור
א. חסין - מנהל שרותי ההסברה, עוזר סגן רה"מ
ד. בלוך - יו"ר אגודת העתוננים בירושלים
י.ל. הירושלמי - נציג האיגוד הארצי של
עתונני ישראל (לסעיף ב')

מזכירת הוועדה: ד. פלר

רשמה: ל. צ'סנר

סדר-היום: המשך הדיון על רשות השידור - בעקבות הצעה לסדר-היום
של חה"כ י. חמיר על אופן עריכת שידורי "מנט": -
א. תשובות מנהל הטלוויזיה י. תדמור
ב. דיון עם נציג האיגוד הארצי של עתונני ישראל

היו"ר א. רימלט:

פותח את הישיבה.

בחלק הראשון של הישיבה נשמע את הסך תשובותיו של מנהל הטלוויזיה, בהן הוא התחיל בישיבה הקודמת. בחלק השני נשמע את נציג האיגוד הארצי של עתונאי ישראל.

י. תדמור:

אתחיל בהערה שבה חתמתי בישיבה הקודמת - היו"ר שאל בנימה של לגלוג על המינהל היוצר...

היו"ר א. רימלט:

אני מבקש לא לתת פרשנות לאינטונציה שלי, אני אף פעם איני מדבר כלגלוג. אמרתי שלדעתי מי נהל יוצר אינו יכול להיות חשובה לכל בעיה, ויש בעיות שצריכות לקבל תשובה נוספת על המינהל היוצר.

י. תדמור:

שאלת אם זה כך במדינות אחרות ובמסגרות אחרות, ובזה נסתים הדיון בפעם הקודמת. אני בטוח שמבחינה זו של הטלוויזיה ובמדינות אחרות הוא. במידה שיצא לי ללמוד מה נעשה בתוך ישראל - ולצדד משה סג"ל - סירר שיצאה אליי מטעם רשות השידור, ובין מתוך דברים שבכתב על התחנות האירופיות, הרי הטבנה שלהן דומה למבנה שלנו; הן תחנות טלוויזיה מטלכתיות, ואני בטוח לגמרי שמבחינה בסיסית הבעיות דומות בשני מישורים: האחד, באותו מישור של יחסי הטלוויזיה או מיקום הטלוויזיה במערכת הכוללת, הפוליטית או החברתית. ביקרתי בגי. בי. סי. וב-אר. טי. אף. הצדפתי, וכאשר שמעתי שם דברים על הקשר בין תחנת רשות השידור והממשלה, או תחנת רשות השידור והאופוזיציה או הפרלמנט בכלל, או הקשר בין רשות השידור לבין הטלוויזיה ובין העתונות, או הטלוויזיה לעומת הרדיו או הטלוויזיה לעומת העולם האקדמאי או האינטלקטואלי וכו', ונסייתי לעמוד על סוג הקונפליקטים בין המערכות הללו והגורמים הללו במערכת החברתית והפוליטית הכוללת, נדמה לי שזה מזכיר מאד מה שקיים כאן. יש איזה דברים מהותיים בטלוויזיה מבחינה אמנותית, תרבותית ופוליטית שיוצרים מערכות של קשרים נתונים בינה לבין גורמים אחרים במערכת. מי שחושב שבגי. בי. סי. או באר. טי. אף. המצב שונה מבחינה זו - משלה את עצמו.

הוא הדין לגבי מה שקיים בבית הטלוויזיה גופא, או במבנה הפנימי של הטלוויזיה לגבי השאלות שהצגתי בפעם הקודמת: הדילמה בין טלוויזיה בטחונות וטלוויזיה סגורה וכל המתיחות הקשורות בזה; האם הטלוויזיה בצורה מבחינה תקציבית רק על מפקדים, עורכים ובעלי ה"טאלענט" שמזמינים את החומר, ואילו בעלי החומר היצור הם בעלי ה"טאלענט" שמחוץ לטלוויזיה? או שבין שרוצים ובין שלא רוצים בזה הולך ומסתגל ה"טאלענט" בתוך הטלוויזיה עצמה ומוסיף שאלות נוספות קשות לפתרון. גם זו שאלה אופיינית לכל טלוויזיה בעולם. המתח הזה בין הטלוויזיה במובן של בית שיוצר תכניות לתכניות, לבין ה"טאלענט" שהזמין תכניות אלו, המתח הזה גם כן קיים. המתח בין האגף ההנדסי לבין האגף המפיק קיים בכל תחנה. המתח בין האדמיניסטרציה לבין מקטור היוצרים והאמנים וכו', קיים בכל תחנה. המתח בין מחלקת החדשות לבין מחלקת התכניות קיים בכל תחנה בעולם; בכל מקום יש ויכוחים על הגדרתו של תחום החדשות לבין תחום התכניות.

היו"ר א. רימלט:

אין שום תחנת רדיו או טלוויזיה שבה יש הידוק קשרים בין מחלקת החדשות לבין מחלקת התכניות?

י. תדמור:

ההיפך הוא הנכון, ברוב התחנות מחלקת החדשות היא נפרדת, אוטוקרטית מבחינת האמצעים העומדים לרשותה. בצרפת מדובר על מבנה אחר לגמרי, יש למחלקת החדשות אולפנים ושלחנות עריכה וכו' משלה. אבל בכל-זאת יש כאמור תחומי מריבה ושטחי הפקר בין שני המקטורים האלה.

נקח למשל את בעיית ה"כוכבים" בטלוויזיה וכל מה שנוגע לדרך הפעלתם של אלה. אנשים בטלוויזיה שבמשך שנים צוברים עוצמה, שאפשר להגדיר אותה כעוצמה הפוליטית, בזה שהם מתראים בוקר וערב עם שרים, מסתובבים במסדרונות הכנסת ומשרדי הממשלה, והם בעלי כוח לעצמם ללא קשר להיררכיה הקיימת בטלוויזיה. וקורה ששר פלוני כאשר הוא רוצה לבקש בקשה הוא בדרך-כלל מוצא את הנתיב לאנשים האלה. אלו הן בעיות מקצועיות שאפשר למנות אותן בסוסד כמו הטלוויזיה, ואם לסכם את החשובה לשאלה זו - זה בכל מקום כד.

התוסף:

בני.בי.סי. הציגו לגבי ספרות סתומה של עובדי
בני.בי.סי. שמוצאת אחת לשבוע: ספרות צהובה, צהובה, בוסה בצורה בלתי-
רגילה... (א. רזיאל-באור: מה הקשר לזה לסתומה?) התכוונתי לסתומה
במרבית.

א. רזיאל-באור: זה בדיוק מה שסתומה בטלויזיה, אומרים דבר אחר
סתומים לדבר שני.

תלמידי: התכוונתי לספרות שאינה מוצאת מטעם, בכל יום
ראשון מפיצים בבנין הטלויזיה עלונים שמוצאים
בשיטה בלתי-רגילה על-ידי העובדים ובהם עלבוניות והשמצות, זלזול ולעג,
שקשה לדמיין, נגד ההנהלה ונגד הפוליטיקאים. אנטי המיסוד. כך שבצנין זה,
זה לפי העדויות, כמה בעיות שמנתי מופיעות מצדנו במהדורה די סבירה, וצריך
לראות את הדברים בהקשר די כולל.

היינו מוכנים לשאת מתיחות וקונפליקטים אם האיכות
היתה איכות טובה. בני.בי.סי. עם כל מה שיש שם, בכל-זאת סדרים דברים
טובים. בכל-זאת שנות בני.בי.סי. הן פי ארבע שנות הטלויזיה הישראלית,
הוא הראשון בעולם, ואפשר להעריך גם הערכה אחרת את השידורים שלנו. איני
רוצה להכנס לתחום התכניות ודמיון, אבל אם להגדיר במלה אחת, קיים סתם או
הפסד מיתאם בין ההערכה הכללית האופטימית ביחס לטלויזיה - שהיא ללא ספק
אופטימית - לבין ההערכה של אנשים שזוכים בה, כפי שהיא מוטבדת מהסקרים
שהם ודאי בעלי משמעות ביחס לטלויזיה. אם חברי הכנסת יתבוננו בסקרים
הללו ימצאו מספרים מדהימים ביחס לטלויזיה וביחס למה שמקבל בצניבור.
נזה לא רק אחוז הצפייה בטלויזיה, כי זו לא חכמה, מאחר שיש לנו רק
טלויזיה אחת, אלא גם שביעות-רצון ביחס לתכניות.

אנתי בשיטה הקודמת כמה דברים על האבטלה
המורסה, הטענה היא מוגזמת. נסיתי להתביר כמה גורמים אובייקטיביים
שבטלויזיה יוצרים מצבים אטימולוגיים של המתנה להפקה וכו'. איני רוצה
לחזור על הדברים האלה, אבל ברצוני להתייחס להערה של מינה לימוד. הוא
נקב בשמות של אנשים שעל פי תיקנם הם עובדים אחרים והם צריכים להיות
מופקדים על מהדורות חדשות, והוא אינו יודע מה הם עושים; או במקרה הטוב
הם עושים מהו אבל אינם עושים מה שהם צריכים לעשות על פי תיקנם. אני
מצטער שמינה לימוד אינו באן, כי הוא בהערה זו הוכיח חוסר ידיעה מוחלט.
השמות שהוזכרו היו של דן שילון ויאיר אלוני. לא זו בלבד ששניהם מועסקים
בצורה סלמה, אלא הם יכולים לשמש דגם לתעסוקה טובה בטלויזיה. דן שילון
בזמן רב לו בכל מה שנוגע לתכניות החדשות ובכונה שתי ימינו הוא מדיים ענין
בצורה הראויה לציון. יאיר אלוני - דבר שמינה לימוד לא ידע - הוא עדיין
במחלקת החדשות, אבל הוטלה עליו משימה מיוחדת ומסוימת של טיפול בארגון
שידור הטלויזיה של מצעד צה"ל ביום העצמאות, סיקורו וכו'. הוא כבר
עובד בזה כמה שבועות.

מצד אחד יש צורך להצטרף לתקנים ולתקנים מוגדרים,
במובן זה שאנשים צריכים לעשות מה שמוגדר בתקן; מצד שני, אני חושב שדוקא
הפעלה נכונה של החברה, שהיא רבת ענפין והצרכים שבה צצים לבקרים; אני
חושב שלא ייתכן שתחנה זו תפעל בלי גמישות מרבית שאחת האפשרויות שלה היא
לקחת איש בעל כישור מעבר לתקן ולומר לו שיטפל במשימה מסוימת. להציג
אפשרות כזאת תחת הכותרת של "אבטלה סמויה" - שאמנם קיימת בטלויזיה - זה
חוסר הבנה בסיסי.

מינה לימוד ודוד הירשפלד דיברו על-כך שהרבה
דברים נדונים, מדברים ומדברים ויש הרגשה שהדבר נעשה לצרכים של טהפיה
קבוצתית ולא טגטיים לסיכום. אם ההערכה הזאת מתייחסת לכל הפעילות של
הנהלת הטלויזיה אני כופר בזה. אני יכול להצביע על שורה של מקרים
שבהם היה פתרון ענייני וברור. ברור שקיימות פעולות כאלה אחרת הטלויזיה
אינה יכולה לתפקד. יחד עם זאת אני מוכרח לומר שלא זן בלבד שאני בשלעצמי
מחשיב שיחות ובידורים, ובכלל הטיפול בצד החברתי. והפסיכולוגי, מאוץ זה
שאני חושב ששיחות כאלה יש בהן כוץ ליצור מוטיבציה. אבל נוסף לזה יש
מספר קשיים בטלויזיה, שלפי דעתי אין להם בשלב זה של התפתחות הטלויזיה
אלא פתרון טראפי במובן זה שאנחנו מדברים עליו כאן. באופן מקביל דבר זה
קיים גם במוסדות אחרים ובגורמים אחרים.

י. תדמור:

דוד הירשפלד דיבר על נקודה זו של השיחות הטראפיות, בעיקר בהקשר לשיחות ולדיננים עם הצלמים הכפופים לו, כי הוא מנהל ישידות הצלמים בבנין. יש דבר אובייקטיבי. הצלמים שנמצאים כמה שנים בבנין טרגיים באופן סובייקטיבי שהם סיצו את עצמם. התחנה מסדרת מעט; מספר התקלחות הוא קטן; הוא צלם בעל ותק, הוא ותיק בטלוויזיה, הוא סובייקטיבי שאין לו מה לעשות. הוא עושה יום יום חדשות, סיכומים של 2 - 1 דקות, ואין קוזה אלמנט יצירתי, אמנותי, אסתטי. אם כי - בטאמר מוסגר אני צריך לומר - שזו מסיפה לא פחות חשובה מסשימות אחרות. אבל התחושה היא סובייקטיבית והיא נתון אובייקטיבי בתחנה שיש בה לא מעט אנשים. בטלוויזיה זה הרושם בקרב הצלמים וגם אצל אנשים אחרים יש תחושה של פגיעות בזה שהטלוויזיה בכלל מוגבלת באמצעים, בתקציב, במסגרת שעות השידורים וכו'. איתה מסוגלת לתת לאנשים אותו דבר שמבחינת התקוות ה"אמנותיות" שלהם היו רוצים לעשות.

אני חושב שבאותן הנקודות שבהן קיימת ההיערכות של בתרנים אובייקטיביים, שקשה מאד לשנות אותם, אם כי צריך גם בהם לעשות הסדרה, באופן כללי אפשר לומר שבאותם המקרים שבהם יש הערכות של בתרנים, שבהם קשה לתסדרן, אין לי דרך אחרת אלא לכנס מדי פעם בפעם את הצלמים וליצור מודעות שלהם בשיחה גלויה על הבעיות האלה עצמן. נדמה לי - כאן אני בוויכוח, כי אני מעדיף אחרת את הדברים מכפי שהעדיף אותם דוד הירשפלד - שמשיחה אי-אפשר לצפות שתהיה תרבותית יותר, אבל זה סמלא הפקיד. צריך לפתור את הדברים המעשיים, אבל כאשר קשה לפתור אותם, לפי דעתי צריך לדבר עם האנשים. קשה עכשיו לנבא מה היה קורה לולא היינו משוחחים עם האנשים, אז היה נבא דוד הירשפלד וטוען שצריך לדבר עם האנשים.

אני נקטתי בשיטה זו, ואם פה ושם ישנה ביקורת על השיחות האלה, אם כל העיסוקים בטלוויזיה היו רק בנוסח של טראפיה קבוצתית, זה היה חסוד, אבל לא זה הוויכוח.

הועלו פה בעיות הקשורות בתנאי עבודה והסכמי עבודה. הטלוויזיה לא זן בלבד שדרגת ההתמקצעות בה היא דרגה ספציפית גבוהה מאד; טלוויזיה שאינה קולטת יותר מאשר מספר מועט של מאות עובדים, יש בה המון מקצועות ותת-מקצועות, וכל אחד מייצג נודמות מקצועיות אחרות. לא זן בלבד שזה המצב בטלוויזיה ועם זה צריך לחיות, אלא שמבחינת ההתאגדות של עובדי-מקצועיים הם מיוצגים על-ידי מספר איגודים מקצועיים שעובדים על פי סטנדרטים ונורמות עבודה שונות. הדבר הזה יוצר קושי בלתי-נסבל. לדוגמה, אני שולח צוות צילום אירוע בזכרון-יעקב; הצלם שמיצג על-ידי אנודת העתונאים על-פי הסכם העבודה, שהושג נדי עמל, עובד 4 ימים בשבוע, אבל באותם 4 ימים הוא אמוד לעבוד שעות כמעט ללא הגבלה, 10 - 12 שעות, זה ההגיון של ארבעה ימים. (השו"ר א. דימלס: הגיון תפעולי או הגיון מקצועי?) שניהם נאחד, ואני סיד אמביר זאת. הצלם יוצא מוקדם בבוקר לזכרון יעקב ועובד בלי הגבלה עד הערב. הטכנאי או התאודן שייכים לאיגוד אחר, והם עובדים על פי תנאי עבודה אחרים, והם חייבים לעבוד 6 ימים, 8 - 7 שעות, ובאופן תיאודטי ולעתים גם באופן מעשי הוא בשעה 2.00 גמר את עבודתו בזכרון-יעקב. אם אני רוצה שהצלם ימשיך לצלם אני צריך לספק מהתחנה בירושלים טכנאי שיסע לזכרון יעקב וישלים את מיכמת העבודה של הצלם. (א. רזיאל-נאור: אי-אפשר לבקש ממנו שיעבוד שעות נוספות?) אני מבקש, אבל יש גם לשעות נוספות. אנחנו פותרים את הבעיות, כי בכל-זאת מצלמים בזכרון-יעקב, אני רוצה רק להציג את הפרובלימה. גם כאשר הצלם והטכנאי יוצא להפסקת צהרים, יש הגדל בסכום שכל אחד מהם מקבל בעד ארוחה, כי בגלל הוסיקה לאיגודים מקצועיים שונים יש לכל אחד תנאים שונים.

ד. קורן: אין עושים זאת בחוץ-לארץ? יש גם שם איגודים מקצועיים ויש אותן הבעיות.

ש. לוינ: אולי שם עובדים על בסיס תעשייתי ולא פונקציונלי.

י. תדמור: בגרמניה אני חושב שיש דוגמה של איגוד מקצועי אחר, שעושה את הדיפרנציציה לסוגי המקצועות, אבל יש איגוד אחד של עובדי הטלוויזיה. אני חושב שזה דבר אידיאלי, שאננו, אנחנו לעתים קרובות נתקלים בו עם העובדים, ואיני יודע למה לא מביעים לזה.

תנאי העבודה השונים, ההזדקקות לאיגודים מקצועיים שונים, התחרות המתמדת והבלתי-פוסקת על תנאי עבודה שונים בין איגודים מקצועיים ובין סקטורים מקצועיים שונים בטלוויזיה בבית-כל-כך קטן ואינטימי

י. תדמור:

שבנוי על צוותים ובנוי על ענפים מקצועיים שונים, זה ענין מכביד מעין כסודו. הנקודה הספציפית שקשורה בתחום של תנאי העבודה זו הנקודה של 4 ימים בשבוע. יש הגיון תפעולי לענין של 4 ימים. עובדי החדשות למשל, עבודתם כמעט שלא נסדרת בזמן, הם מתייצבים לעבודה במערכת בבוקר וחייבים לעבוד כל היום בלי שעות; הם יכולים להקרא לאירועים וחייבים לערוך כתבות והם מרותקים למערכת. זה אמור גם על זלמים שהם בחזקת עתונאים, כדי לא להסתכן בשעות נוספות והכעיות האחרות הקשורות בזה הגענו לכלל סיכום בקשר ל-4 ימי עבודה לעתונאים ברשות השידור, זה ההגיון התפעולי.

כמובן שהמוטיבציה של העובדים היתה לא רק תפעולית, אם כי הם עצמם עובדים בזה, אלא מוטיבציה אחרת שקשורה בתנאי העבודה. לפני שנה וחצי בערך הגענו להסכם עבודה זה, שהוא הסכם אחד בין הסכמים, ביחס ל-4 ימים. אם שואלים אותי אישית, אינני חושב שזה הפטנט הטוב ביותר, לטענות בתחולה שלו על כל האנשים הזכאים להטבה זו או לדרך עבודה זו. יש פעמים שברור כי עלול להיות מצב שהיחידה אינה מסוגלת לספק תעסוקה למלוא אורך היום, למשל לצלם, מה שהיה בעצם מצדיק ריכוז של 4 ימים. אבל אם אני מצמיד זלמים לחדשות, קורה באופן כמעט יום-יום: צואר הבקבוק של החדשות הוא בין 10.00 ל-13.00, אז מצלמים את עיקר האירועים, יש גם אירועים לפני זה ואחרי זה - שאלוהי מתוך חמישה הצלמים שמוקצים מדי יום למחלקת החדשות בעצם מסיימים את עבודתם בשעה 3.00. זה כבר זמן מאוחר מדי כדי להעתיק אותם למשימה אחרת בתחום החדשות או בתחום התכניות.

כמובן שמתחילים להתגבר על זה. זו נקודה אובייקטיבית. מבחינה זו הייתי מוותר על הרעיון של 4 ימים, אולי צלם צריך לעבוד 6 ימים וישעה את המיכסה הדרושה. מצד שני, בגלל העקרון של ה- Stand By שהוא עקרון מאד חריף ואנשי החדשות עומדים עליו, צריכים זלמים גם לשעה 5.00 אחה"צ ולעתים גם לאירועים בערב. הצלמים על פי תנאי העבודה עובדים 4 ימים, אבל הם גם מנצלים את ההטבה הזאת, ואנחנו קצת חסרי אונים בוויכוח עם האיגוד המקצועי בענין זה. בתכניות לא תמיד זה דרוש, אבל תכנים נחדשות גם הם נהנים מהטבה זו, ואנחנו מצטטים לשנות זאת. להם אינני זקוק מהבוקר עד הלילה, מצד שני הבטאים עובדים רק בערב, ולכן אולי זה מגיע להם.

באופן תמציתי אני מציג את הפרובלמה של הדבר הזה, לא הייתי אומר שאני מאושר מההסדר הזה. במידה לא מועטה אנחנו כבולים בזה ולא רק סכך, שאנחנו ההנהלה כמו העובדים, מחשיבים הישג זה כהישג תפקודי וסוציאלי חשוב, ובתוך האפשרויות האלה אנחנו מתרבים.

לדברי דוד הירשפלד על שאלות תקציביות. הוא זרק מספר על מחיר הדרמה שצולמה בחוץ, אני באמת מצטער שהוא איננו כאן, לא נעים לוטר זאת בהעדרו, אבל כאן היה גילוי של בורות בשאלות אלו וחוסר ידיעה. למשל, הוא הציג טענה שאין לנו מעקב תקציבי אחרי הפקות וברוב הפקות רק בדעבר, אחרי שהם הופקו אנחנו יודעים זאת. זו רעות רוח. לא זו כלבר שיש ישיבות של קדם הפקה, שבהן מכריעים בכל סעיף מתוך סעיפי ההפקה, יש מעקב מתמיד בכל-אחד מהמדורים שמספקים אמצעים. יש טופס מיוחד לצלם; יש טופס מיוחד לציוד; טופס מיוחד לשרותים וכדומה. יש לנו ידיעה מדוייקת, כל אימת שאנחנו נעצור את הזמן או את תהליך ההפקה, מיד נדע את המספרים.

ד. סורן: על סמך מה הוא אומר שאיננו יודע כמה נשאר לו בתקציב אחרי ההפקה שלו, מה התשובה לזה?

י. תדמור: אני את הירשפלד שומע הרבה, אנחנו נמצאים בדיונים שונים בתחנה, כי הוא למעשה מנהל בדרג ביניים, לראשונה שמעתי דבר זה כאן. אם להתייחס להערה זו, דוד הירשפלד בתפקידו אינו עומק בשאלות הללו, ואני חושב שבאופן אובייקטיבי הוא אינו בקיא בתהליך הפורמלי של ההפקה. על-כל-פנים, אינו בקיא בחבטי, אלא אם כן הוא התכוון לנקודה אחרת שלא תצינות אותה. אני התייחסתי לדברים שנאמרו באופן סילולי, ומבחינה זו חבל שהוא איננו כאן.

דיד הירשפלד העלה עוד נקודה שמפתיעה אותי. הוא דיבר על-כך שאנחנו שוכרים צוותי פילם קבוע מבחוץ לתחנה ובעונותינו הרבים אנחנו מנצלים כמעט ניצול קפיטליסטי את הצוות מבחוץ ורק אחר-כך את ה"אצולה" של הבית. ברצוני להציג את הדברים כהודויותם.

י. תדמור:

לפי התכנון התקציבי התחנה חייבת לספק למחלקות 15 צוותי צילום ביום, מתוך זה 7 צוותים לחדשות - 5 בירושלים ו-2 בתל-אביב - צוות אחד לתכניות בערבית והיתר לחדשות בערבית. כל האופרציה מבוססת על הקצבת צוותו אלה. התחנה עצמה אינה יכולה לספק אלא 11 - 12 צוותים מדי יום, מכחינת התקן המצוי בתחנה, ואנחנו מראש מתקצבים למלא את החסר על-ידי 4 - 3 - 2 צוותות צילום מבחוץ. היות ויש בעיות, לא רק תקציביות אלא אחרות בהשגת צוותות צילום בחוץ, הבטחנו לעצמנו דרך קבע בהזמנת צוות אחד מתוך ה-3 או ה-4, לתקופה של חודש או כמה חודשים מראש. אינני יודע מה פסול בכך.

אם מדובר על-כך שהצוות מבחוץ מופעל ראשון ורק אחר-כך הצוותות האחרים, מי מפקד על זה? זה לא מנהל הטלוויזיה עצמו, דוד הירשפלד אחראי לצלמים והוא מפעיל אותם. אינני מבין טענה זו, ודאי לא כאשר היא באה מסגור.

בענין זה אני רוצה לומר באופן סימפטומטי - מי זו הנהלת הטלוויזיה? בראש ובראשונה מנהל הטלוויזיה.

י. תדמור: מי ממונה על הירשפלד?

י. תדמור: יוסי לנדאו, שהוא מנהל המבצעים וההפקה.

י. תדמור: והממונה על יוסי לנדאו?

י. תדמור: מנהל הטלוויזיה.

י. תדמור: חוזרת השאלה לצורתה.

י. תדמור: כלומר, למה אני לא טפקח על ראש מחלקת ההפקה להטטיל על הירשפלד לא לעשות דברים שהוא טוען שבאילו הנהלה עושה? לכאורה מנהל הטלוויזיה אחראי, יש לי ביקורת קשה ואינני משחרר עצמי מהאחריות גם בנקודה זו, שכן אני מתייחס בעיקר באחריות הכוללת שיש לי על כל מה שמתבצע בטלוויזיה בכל התחומים. אני מבין זאת, ואני מצר על-כך אם אינני מצליח בזה. אבל בצד האחריות הזאת יש לי ביקורת קשה ביהם לדרך הביניים בתחנות הטלוויזיה, מהסוג שהירשפלד טייצג באן, שלטי דעתו בכל טוסד ארגוני הזהות העצמית העיסקריית שלהם והאנדרייגטציה העצמית שלהם היא זהות של מנהלים... (א.מ. ברניה: אינם מקבלים סרות?) מקבלים מרות, אבל אני מדגיש פבהינה אחרת. מי בתחנה הוא בעל זהות של מנהל? לפי דעתי בתחנות הטלוויזיה בדרך גנרלה מדי ובהקבלה למוסדות אחרים, האנשים הם מאחורי המיתרם והם מתדייטים לגבי הנהלה למעלה.

י. תדמור: זה לא טוב, אתה אומר שבדרך הביניים יש לאנשים תודעה סינרגלית, או שאינם מנהלים בטכניות התיפקודיות שלהם.

י. תדמור: אני אומר שדרך הביניים בתחנה - ואינני יודע מה המקביל שלהם במסגור אחר, צבאי או אזרחי...

י. תדמור: כלומר, שהם זורקים את הכדור כלפי מעלה?

י. תדמור: לא רק זאת, כאן מתעוררת כל השאלה של: הנאמנות למי? דרג הביניים בתחנה - ולא רק ממינות האינטרס הצד שלי כמנהל הטלוויזיה, אלא גם בהערכה אובייקטיבית במידה שאני מסוגל לה - אין לי ספק שבתחנה דרג הביניים הזה שבטלוויזיה הוא מוגדר כדרך ספק, צריך היה להיות ניחון בהרבה יותר זהות עצמית של שותפות בהנהלה ושל לויאליות להנהלה, ושל תפישה עצמית כמנהלים מאשר דבר זה מצוי בתחנה.

ברצוני לגמור במשפט אחד שמתייחס לוועד העובדים וגופים יציגים של העובדים. אני מאלה שיש להם הערכה רבה לוועד העובדים ולתיפקוד שהם-ממלאים בטלוויזיה. אני חושב שמאבקים קשים שונים נסעו ונחסכו ונבלמו לא אחת על-ידי ועד העובדים. בסך-הכל יש לנו ועד עובדים אחדאי מאד. יחד עם זאת - ושוב אני מצטער שהם אינם כאן - אלה דברים שאמרתם להם עשרות פעמים בשיחות.

צ.ס. גריה: מתוך אחריות הם דורשים את פיסורי ההנהלה?

הי"ר א. רימלט: את פיסורי ההנהלה דרשה האסיפה הכללית.

י. תדמור: איני זוכר שהיתה החלטה כזאת.

ש. אלמוג: האסיפה ביקשה למנות הנהלה יעילה.

י. תדמור: כפי שאמרתי, בסך-הכל יש לנו ועד אחראי, אבל יחד עם זאת אני סבור - ושוב אני מצטער שאינם פה, אולי הם יקראו את הפרוטוקול...

הי"ר א. רימלט: אני מתחיל לחשוש שעשיתי דבר לא נכון, לא הזמנתי אותם, כי לאחר שוועד העובדים ענה על השאלות שהוא נשאל, חשבתי שתפקידם נגמר בישיבה הזאת.

י. תדמור: אם הוועד היה מפנה רק חלקיק מהאנרגיה שהוא משקיע במאבקים לגיטימיים, 5% - 2% מהמאמץ לבעיות המשותפות להסגלה ולעובדים, אותן הבעיות שהועלו כאן ובעיות אחרות, כגון: בעיית המוסטריזציה בקרב העובדים; בעיית המשמעת; או כמו התופעה שאיני יכול להבין אותה, שהיא מדהימה וכואבת כאחד, של שיטחה לאיד, של אפסיות, שרק בעזרת ועדת העובדים ניתן לעשות משהו בכיוון זה, אם היה משקיע חלקיק מהאנרגיה שלו בדברים אלה הסב היה אחר לגמרי.

ס. בן-פורת: ברצוני לשאול את מר איתן בקשר לקשרים בין העובדים לבין מליאת הרשות - באחת הישיבות שדנו בנושא זה הוא אמר שהדלת היתה פתוחה לכל מי שביקש. איך יכולה המליאה להתרשם ממה שנעשה בטלוויזיה בלי שהיא ניסתה לשמוע ולו פעם אחת את העובדים מבפנים. מדוע לא היה קשר בין המליאה והעובדים אלא רק בדרך צינור ההנהלה.

בקשר לשידורי דיוני הכנסת בטלוויזיה, מר לימור אמר בישיבה הקודמת שיש בסך-הכל 2.30 דקות. מי קבע את הזמן הזה דוקא? לא שוכנעתי שאי-אפשר להביא דברים מהכנסת גם במהדורת החדשות בשעה 10.00 בלילה. אם מביאים זאת בשעה 8.30 בערב הוא מוכרח כבר בשעה 5.15 לאסוף את הכלים, כי אחרת לא יספיק.

האם היה קשר בין הנהלת הטלוויזיה לבין ציבורים שונים מתוך לעובדי הטלוויזיה, כדי לשתף את הציבור במה שנעשה בטלוויזיה, על-ידי ראיונות של טכנאים, אנשי הנדסה וכו'. ההנדסה היא שמחלקת את הכוחות בין הרדיו לבין הטלוויזיה.

הירושפלד אמר כאן שיש סכרלים שאינם תלויים בו. הוא סיפר שקורה שהצלם אינו יודע מה הכתב רוצה, בעיקר לגבי כתבים חדשים, והיו מקרים שצלם לא רצה ללוות כתב חדש מסויים. מדוע שהכתבים הוותיקים לא יבינו את הכתב החדש למען יוכל למצוא שפה משותפת עם הצלם.

א. רזיאל-נאור: חה"כ בן-פורת הציג את השאלה שרציתי לשאול, מדוע מוכרח להיות סדר כזה או מדיניות כזאת שב-10.00 בלילה אי-אפשר להגיש כתבות על דברים חשובים? מדוע העורכים או הכתבים שנשלחים לסקר את המרחש בכנסת עובדים רק לפי גורם הזמן ואינם עובדים לפי שום קריטריון אחר? נאמר כאן שהם מוכרחים בשעה 5.15 לאסוף את הכלים אחרת הכתב לא תהיה מוכנה. אולי אפשר לחפש דרך לפתרון דבר זה. אם יש דיון חשוב בכנסת, מדוע אינו יכול לשלוח חלק מהסרט למעבדה ואחר-כך רק שני ימים את החלק השני של הסרט, ולא לקבוע מראש שהכנסת אינה קיימת לגבי הטלוויזיה, כיוון שבשעה פלונית הצלם והכתב צריכים לאסוף את הכלים. מדוע הנהלת הטלוויזיה סבורה שמה שמרחש בכנסת הוא פחות חשוב לציבור הישראלי ממה שמרחש במקום אחר? אפשר לפעמים לשמוע דיבורים חסרי משמעות ונטולי ערך על דברים שעומדים ברומנו של קולמן, ואלה יותר חשובים ממה שמרחש בפורהם הזה?

א. רזיאל-גאור:

ברצוני להבין מה מתרחש, שמענו את נציגי ועד העובדים. שמענו את דוד הירשפלד, שהתקף כאן היום ללא רחמים. בכלל יש לי ספיקות אם זה הנוהג הטוב להתקיף מישהו כאשר הוא איננו. אי אפשר להסתפק בהבעת צער שהוא איננו, בסופו של דבר מר תדמור כמנהל הטלוויזיה ממנה גם על האנשים הללו. אם הם כל-כך אינם מתאימים לתפקידם וכל-כך אינם מסוגלים לשאת באחריות, וכל-כך אינם מבינים את סמכויותיהם, צריך להסיק מסקנות, אולי צריך להחליף אותם באחרים. אם לא, אולי צריך לקיים בירורים, אם בכלל מתקיימים בירורים ואיך. איך נוהגים להעיר לאנשים? הובאו כמה דוגמאות שבהן היתה מסש סכנת נפשות לאנשים, מצד שני שמענו שזה לא נכון. אני משערת שבוודאי התקיים בירור באיזה שהוא מקום, הייתי רוצה לדעת לתועלת העניין, איך מתנהל בירור כזה. איך יכול מנהל הטלוויזיה להגיה על אחד האנשים שממלא תפקיד מרכזי בענף שבו הוא עוסק, שדבריו הם רעות רוח. בכל-זאת אתה מופיע כאן בפני ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, וכך אתה מעריך את פיקודיך?

איך אתם מסבירים לעצמכם את תעובדה שכל גוף או כל יחיד מטיל את האחריות על מישהו אחר? איך יכולים לעבוד בצורה כזאת? איני מדברת על זה שיש כל-כך הרבה ליקויים, הפסקות, שגיאות בעברית ועוד, בכל-זאת צריך להיות איזה איזון. אתם רוצים להמשיך לעבוד יחד. איך כנסים לפתור את בעיית היחסים בין העובדים לסוגיהם השונים לבין ההנהלה.

ג. אליעד: מציקה לי השאלה מדוע נציגי העובדים אינם כאן? שמעתי גם בדבריו של מר תדמור שהוא מצטער על-כך.

הי"ר א. רימלט: אמרתי קודם, יכול להיות שהי"ר שנה, לא חשבת שוועד העובדים צריך ללוות את כל הדיונים שלנו. הזמנו אותם, שאלנו שאלות והם נתנו תשובות. לעומת זאת יו"ר הרשות והנהלה מלווים את כל הדיונים. רציתי למנוע קונפרוצציה בוועדה, אלא שכל אחד יגיד את שלו, את העובדות כפי שהוא ראה אותן.

אנחנו נמשיך בשאלות ובתשובות ביום רביעי, ועכשיו נשמע את נציג איגוד העיתונאים הארצי.

ה. גרוסמן: יש לי הדגשה שאנחנו הולכים ומסתכנים וביום רביעי נוסיף להסתבך.

הי"ר א. רימלט: אני בומר בזה שאנחנו מסתכנים. יכולה להיות הסתבכות סובייקטיבית. אחרי שנשמע את כולם נקיים דיון פנימי, ונוכל לשמוע על עצמנו שלא להסתבך במסקנות.

הזמנו את נציג איגוד העיתונאים הארצי על סמך מכתב שכתבו לנו, שהדיונים שלנו יהיו לקויים בחסר אם לא נשמע את האיגוד הארצי של העיתונאים, שבזמנו גם מינה ועדה מיוחדת לנושא זה.

לוי יצחק הירושלמי: קודם-כל אני מודה על ההזמנה. הוועדה מטעם האיגוד הארצי של העיתונאים הוקמה לפני כשנה וחצי, והיה זה בשיא המתיחות בטלוויזיה, כאשר היו שבתות, השבתות וסנקציות. היחסים בין העובדים לבין ההנהלה המעשית ובין הוועד המנהל היו מתוחים מאד. היתה זו גם תקופה שהוועד המנהל הקודם עמד לפני סיום תקופת כהונתו. כוונת הוועדה היתה קודם-כל לברר את הדברים, איפה נקודות התורפה, וגם להשפיע וללחוץ על הוועד המנהל, שבטרם יפנה את מקומו לוועד מנהל חדש, יחקור גם הוא את הסיבות והגורמים למתיחות ולמצב כפי שהיה.

בוועדה זו שמענו כמעט את כל הצדדים: העובדים האחראים בענפים השונים בטלוויזיה וגם ברדיו; המנ"ל, הממונה על הטלוויזיה אז, והמנהל כיום; מנהל הרדיו, ראשי המחלקות. אחד הדברים שאנחנו טיפלנו בו כבר אז, היה לגבי התואר - ממונה או מנהל - שהוא לא דבר סמלי אלא מהותי לגבי הסמכות.

ל.י. הירושלמי:

דבר שני שטיפלנו בו, יש שוני רב בין עתון לבין רדיו וטלוויזיה. לא ייתכן מצב שבעתון עובד אחד או אפילו קבוצה קטנה של עובדים יכולה להשבית את העתון ולסנוע את הופעתו. הופעתו של עתון אינה תלויה ביחיד או בקבוצת יחידים, בעוד שגם הרדיו ויותר מכך הטלוויזיה, הפסיקה שידור או ביטלה שידור. מספיק שאדם אחד או שניים ישבתו והכל מושבת.

כיוון שאנחנו מטפלים גם טיפול שוטף ועומדים במגע עם אנשי הרדיו והטלוויזיה, אנחנו חושבים שנשתנו כמה דברים מאז ועד היום, אבל בעיות היסוד של המכשיר הזה על שני חלקיו, כפי שאנחנו רואים אותן, לא נשתנו או כמעט ולא נשתנו. דבר ראשון שנתגלה לנו מתוך כל העדויות והדברים ששמענו, שראשית המשיגה היא בחופזה שבה הוקמה הטלוויזיה, בלא מחשבה מספקת מלכתחילה. נכון שהיה קודם צוות הקמה ואנשים שונים טיפלו זה, אבל הרושם שנתקבל הוא, שהאנשים לא ידעו מי ישרת שם, למי מיועד המכשיר הזה ולמה הוא צריך לקום.

כאשר דובר לראשונה על הקמת הטלוויזיה כולם הזכירו את התחנות הערביות, ולכן נחוצה טלוויזיה כמכשיר נגד. הכוונה הראשונה הייתה פוליטית-לאומית ולא הייתה מיועדת דוקא לקהל הישראלי דובר עברית. הדברים נתגלגלו אחרת. לא היה ברור מוטף-כך לאיזה קהל בתוך ישראל מכוונת הטלוויזיה או צריכה להיות מכוונת.

דבר שני שנתברר לנו, שהטלוויזיה או רשות השידור בכללותה, הייתה ויכול להיות שהינה גם היום, ילד חורג או בלתי-חוקי של שרים. היה זמן שכל עניני הרדיו היו בטיפולו של שר. אבל לא היה שר בממשלת ישראל שנתן את דעתו תקופה מסויימת וברורה למכשיר הזה ששמו טלוויזיה, כדבר מרכזי שצריך להקיסמו. זה היה דבר צדדי, ואף שר לא התמסר לענין זה. (ב. אליעד: אתה מתכוון גם לגלילי?) גם השר גלילי. אבל אני מבכר שלא להזכיר שמות.

מתוך כך הדברים נעשו טלאי על גבי טלאי, ולא היה תכנון קודם של הקומה הראשונה ואחר-כך של השניה והשלישית. וזה גם מבחינת ההרכב האנושי, שהוא מקרי לחלוטין, ולא באשמת ההנהלה בלבד, אלא גם באשמת העובדים, כי באותו זמן עובדי הרדיו אמרו שהם בעלי חזקה ודרשו לעבור לטלוויזיה. הייתה גם שיטה של טלאי על טלאי מבחינת מערכת התכניות.

מה ברצוני להזכיר משהו שסייך להיסטוריה של הטלוויזיה. הדברים התלבנו בדרך-כלל תוך כדי עשייה ולא לפני העשייה. כאשר הוקמה הטלוויזיה טענו עובדי הרדיו שכל המשרות חייבות להיות מאויישות על-ידי אנשי הרדיו, ועל רקע זה נוצרו התארגנויות, לפעמים משותפות בין מנהלים לבין עובדים, לפעמים רק חלק של העובדים בלי המנהלים, ולפעמים תוך תמיכה של מנהלים ברמות ביצועיות. היום המצב הוא שיש כבר מספר לא מועט של עובדים בטלוויזיה שאינם זוכרים את התקופה ההיא, רוצים לשכוח ולהשכיח ואפילו אומרים שאנשי הרדיו אינם אפילו מבחינת בר מצחה ולא רק בעלי חזקה. זה נותן את אותותיו ברדיו. הרבה מאד מן הטענות על הרדיו מקורן בכך, אם כי לא מצביעים על-כך, כאילו הטלוויזיה הופכת להיות מעין "גן צעור" בשביל אנשי הרדיו. מכאן היחסים המעוותים. קודם-כל היחסים בין העובדים לבין ההנהלה. אני מזכיר זאת בכוונה, כיוון שפרדיו בתקופת לידתה של הטלוויזיה היה חלק מהעובדים שמלכתחילה הלך עם ההנהלה, והיה חלק שהלך לבדו. נוצרו יחסים קשים בין אותו חלק לבין ההנהלה, ונוצרו יחסים קשים מאד בין העובדים לבין עצמם. לכאורה הענין של הפרד ומשול תמיד בא מלמעלה, פה זה לא היה. (הי"ר א. ריפלס: אני מאד מבקש שתתרכז בעובדות ולא בפרשנות). במצב זה של היחסים יש שוב שתי חופעות של התבצרות בשתי עמדות קיצוניות, מצד אחד, כזה ראה וקדש, וזה בא לידי ביטוי בעיקר מצד הוועד המנהל; ומצד שני, קנאה.

א. חסין: איפה אתה רואה בוועד המנהל שהוא נוהג בשיטה של כזה ראה וקדש?

ל. הירושלמי: אני מדבר על הוועד המנהל הקודם. היו דברים שבפגישות משותפות האיגוד הארצי דרש מהוועד המנהל, והוא התעלם מהם.

אין ספק שבטלוויזיה יש יותר משני צדדים. לא יהיה נכון להגיד שמצד אחד יש הנהלה ומצד שני ישנם העובדים. לא כל

י.ל. הירושלמי:

העובדים זה אותו דבר. אנחנו יכולים לראות זאת גם בעת האחרונה, התופעה הזאת שלא כולם שווים, ויש הכוונות שונות ופונים לכיוונים שונים. ברור שיש קצר מכל הכיוונים ולכל הכיוונים, ומכאן התקלות המרובות.

אחת הטענות הקשות, שחוזרות ונשנות ונשמעו אצלנו, היא על חוסר קשר קבוע ושיטתי בין המנהלים לבין העובדים. כמעט כל אחד מהעובדים שהופיע בפני הוועדה שלנו טען טענה זו. סופר לנו שלפעמים על דברים חשובים ביותר שוחחו עם האדם האחראי על זה בפגישה מקרית בסדרון או במעלית. לא מזמינים את האדם אל המנהל או אל הממונה עליו, אלא הכל נעשה באופן מקרי, גם אם מדובר על תכניות חשובות ביותר. אלסלל היתה המגישה המקרית איש לא היה מדבר אתו על זה.

דבר שני שבא לידי ביטוי, שעובדים רבים מדי, לא אומר שכל העובדים, ולא רוב העובדים, צריכים להיות מאד זהירים, עובדים רבים בטלוויזיה מסתובבים ללא עשייה מספקת.

היו"ר א. רימלט: מי התאונן, המסתובבים ללא עשייה או האחראים?

י.ל. הירושלמי: גם מבין העובדים היו כאלה שהעלו טענה זו, משום שהם אומרים שהם יכולים לתת יותר, אבל היות ומזוהים יותר מדי עבודות החוצה, ויש שיטה כזאת של יחסים לאו דוקא עם המנהל, אלא בדרגים שונים, והתכניות מושהות זמן רב מעל המידה; בגלל סיבות אלה העובד מוצא עצמו לפעמים מחוסר עבודה או מחוסר תפקיד.

אחד הדברים שבו הגענו למסקנה, בעקבות הדיונים בוועדה - אם כי מסקנה לא כתובה - שהיה רצוי שבמוסד כמו הטלוויזיה והרדיו תהיה מגילת החובות והזכויות והגדרת הסמכויות של העובדים; שכל עובד ידע מה הוא חייב למי, ומי חייב למה. דבר כזה היה מונע הרבה מאד תקלות; היה מעלה את דרך העבודה בדרדיו ובטלוויזיה למסגרת תקינה מצד העובדים. היום לא פולם יודעים בדיוק את חובותיהם, ולא תמיד מקבלים את ההוראות ממי שהסמכות בידו.

היו"ר א. רימלט: האם עקבתם אחרי הדברים במשך שנתיים וחצי ולא גליתם שחלו שינויים לטובה בהתאם לדעתכם?

י.ל. הירושלמי: אביא דוגמה אחת, ואמר זאת אדם בעל סמכות, יש שוני בין הטלוויזיה לבין הרדיו לגבי מערכת החדשות. למשל, בדרדיו מנהל הרדיו הוא סמכות - אם לומר בלשון מאד מאד סרוטנת ועדינה - קטנה מאד בכל הנוגע לחדשות. בטלוויזיה זה לא בדיוק כך. לא אומר שבטלוויזיה הוא בעל הסמכות הגבוהה ביותר, אבל בטלוויזיה המנהל הוא בעל סמכות גדולה יותר מאשר מנהל הרדיו. וקיבלנו אישור לכך מכמה וכמה עובדים. (א. רימלט-נאמן: מי קובע בדרדיו?) לא מנהל הרדיו הוא האחראי למעשה על מערכת החדשות, ולא הוא נותן את ההוראות הסתאימות. שמענו שלפעמים גם הוא עצמו מופתע מכמה דברים הסופיעים בחדשות בדרדיו, או מהוראות הניתנות למערכת החדשות בדרדיו. הדברים הללו שמענו בצורה ברורה מאד.

התפישה שלנו היא, שמנהל הרדיו הוא כמו עורך עתון, והוא הדין לגבי מנהל הטלוויזיה. המנכ"ל הוא העורך הראשי, ויש מערכות ששם יש עורך משנה. מכאן שכל הסמכות שיש לעורך עתון חייבים לתת למנהל הטלוויזיה ולמנהל הרדיו, וכל הסמכויות הניתנות לעורך ראשי של עתון חייבות להנתן למנכ"ל רשות השידור, שאם לא כן המנהל הוא חסר כלים ומסכות.

דבר נוסף שלגביו הגענו לסיכום בינינו, שאילו היו מוצאים דרך לשתף את העובדים גם בדרדיו וגם בטלוויזיה באחריות, כלומר, שתקום הנהלת הטלוויזיה והנהלת הרדיו בשיתוף נציגים ישירים של העובדים, הדבר הזה עשוי להקנות את תודעת האחריות והשותפות לציבור העובדים. אם הנציגים של העובדים לא יהיו קבועים, אלא יתחלפו מדי 2 או 3 שנים, ישמשו ברוטציה ותקופה לא ארוכה מדי, זה יעזור מאד. תהיה רוטציה בהנהלת המערכת של עובדי העתונים בטלוויזיה וברדיו, יהיו חברים שווי זכויות וחובות עם נציגי העובדים גם בהנהלת הרדיו וגם בהנהלת הטלוויזיה.

הי"ר א. רימלט:

אם סיכמתם סיכומים מדוע לא העליתם אותם על הכתב על-מנת להגיש אותם? מדוע הפסקתם אחרי שנה את הדיונים בוועדה הזאת, והשארתם את המלצותיכם תלויות באוויר?

ל.י. הירושלמי:

אנחנו התחלנו לעבוד זמן קצר לפני סיום תקופת כהונתו של הוועד המנהל הקודם, ונאמר לנו שהוועד המנהל החדש עומד לאמץ לו את המלצות. (הי"ר א. רימלט: מטעם מי נאמר לכם?) לא באופן רשמי. הוועדה שלנו לא באה בדברים באופן רשמי עם מוסדות הרשות; היא באה בדברים עם אנשים בתוך רשות השידור. גם המנכ"ל וגם המנהלים הוזמנו כחברי האיגוד הארצי של העיתונאים. נאמר לי שהוועד המנהל הקודם בדק את המצב והגיש מסקנות, ונאמר שהוועד המנהל החדש יאמץ את המסקנות וישתדל ליישם אותן. נתנו אפשרות לוועד המנהל ליישם את המסקנות שהגענו אליהן. אני יודע שחברים בוועד המנהל ידעו די הצורך את רוח הסיכומים שלנו.

אנחנו חושבים שהיה רצוי מאד שתוקם ועדה, לא ועדת חקירה, כי כל ועדה שתערוך דיונים פומביים ידברו בה יותר על הפומביות מאשר על הענין, אלא ועדה פנימית שתשב באופן יסודי לא כמה חדשים, אלא הרבה יותר, ותבדוק את סדרי העבודה. שתהיה פעיל ועדת יעול, אבל לא בטובן הארגוני בלבד.

איני רוצה להעלים מכם שגם אנחנו יודעים את העובדה, שחוזרים עליה בכל דיון על הטלוויזיה, שיש תיסכול. לא היה דיון אחד על הטלוויזיה שהייתי בוכה בה שלא חזרו והעלו את בעיית התיסכול. איני יודע אם היא בכלל הולמת את המצב, אולי בטלוויזיה משום שזה דבר חדש ולא יודעים איך להגדיר זאת. מצד אחד זו אחריות עצומה, ומצד שני דרוש כוח אדם עצום, ושאלה האיזון בין הכוח ובין האחריות יכולה לתסכל אדם. השאלה אם לא צריך לאחר תקופה מסויימת להקים ועדה לשם בדיקת סדרי העבודה ויעול העבודה לאו דוקא מבחינה ארגונית בלבד.

השתתפתי בוועדות מכרזים של הטלוויזיה, בהן הופיעו עשרות מעובדי הרדיו, וגם רבים מעובדי הטלוויזיה שרצו לעבור מתפקיד אחד לתפקיד אחר, אצל כולם חזרה המלה "איזון". כאשר הוטלה פשיטה לדוגמה ענו הפרואיינים שתחילה יראו מה לא בסדר, ולשם איזון יראו מה בסדר. איש אינו יודע בדיוק מהו האיזון. לא ההנהלה ולא העובדים יודעים בדיוק מה זה איזון, וחובת האיזון רודפת אחרי כל מי שבא לעבוד בטלוויזיה. מדובר על איזון ליישור הקו, לא יודעים איזה קו. גם בשיחות פרטיות עם המנכ"ל הבעתי הרגשה מאד לא נוחה, שכל מי שבא להציע עצמו או מבקש להבחן אם הוא ראוי להיות עובד הטלוויזיה, חושב שהוא חייב לדבר על איזון. דבר זה מעיד על קצת חוסר איזון בידיעת המצב ומה תפקידו האמיתי של אדם העובד בטלוויזיה.

כאשר אנחנו אומרים: ועדה לבדיקת סדרי העבודה ויעולה, אנחנו בפירוש מתכוונים למשמעת בעבודה. אנחנו מדעיים שאין משמעות ראויה בטלוויזיה כפי שצריך להיות. איני אומר זאת לגבי כולם, יש מקרים לא מעטים של חוסר משמעת. ועדה כזאת צריכה לבדוק גם את הסיבות למה אין משמעת; איך נוצר מצב כזה, ואיך מביאים להשתלטות של משמעת.

אנחנו מודעים לתופעה שרבים מאנשי הטלוויזיה עוסקים בעבודות חוץ. לפעמים זה מתוך כך שאין להם מספיק תעסוקה בתוך הטלוויזיה; לפעמים משום שהם אנשים אחרים ובגלל הופעתם בטלוויזיה הם מבוקשים גם לעבודות חוץ; לפעמים מתוך שהעובדים עצמם מחפשים אפשרות כזאת, ולעתים בגלל כל הסיבות האלה יחד. הטענה היא שהם עוסקים בעבודות מעל ומעבר לפיכך הפקודות בעתונות, ואיני אומר שבעתונות אין עבודות חוץ. (א. רזיאל-נאור: הכוונה לעבודות חוץ בשביל הטלוויזיה?) לא, הכוונה בפירוש לעבודות חוץ מחוץ לטלוויזיה.

הכתבים והעתונאים בטלוויזיה קובלים - והקובלנות נראו בעינינו סבירות - על תלות יתר בגורמים לא פינהליים או טכניים למען ביצוע העבודות. בכל עתון עומדת שאלה של לחצים. (הי"ר א. רימלט: מה הלחצים בעתון?) בכל עתון יש שאלה מי סכתיב לפי, ההנהלה למערכת או המערכת להנהלה. (הי"ר א. רימלט: מה הדרך הטובה?) קודם-כל המערכת קובעת את דרכה שלה בתיאום עם ההנהלה. איזון במקרה זה הוא לא טוב. ברור שהנוהל בדרך-כלל בעתונות - ומדובר בעתונים חזקים יותר - שקו הפאזניים נוטה יותר ובהרבה לצד המערכת. המלה האחרונה היא בדרך-כלל למערכת.

ל.י. הירושלמי:

בטלוויזיה אין מדובר רק בעניינים כספיים, לזה ישנן רשויות אחרות, ובענייני הקצבת החלוקה היא בוועדות הכנסת. אבל כאשר עתונאי או מערכת החדשות או מחלקת התכניות בטלוויזיה מגיעים למסקנה צריך לעשות משהו, הם צריכים להיות עצמאיים, לא אגיד ב-100%, אבל ב-80%, ולא להיות תלויים בביצוע בגורמים שונים בטלוויזיה. לא תמיד אנשי המערכת הם הראש שם. (ש. אלמוג: זה בניגוד לחוק רשות השידור). אני מדבר כרגע בוועדה של הכנסת, מותר גם לשנות חוק אם יש צורך. חוק חדש מחייב בדיקה פחדש לאחר תקופה מסויימת שפועלים על פיו. אם מתברר שהחוק אינו טוב חובה לתקן אותו. אין חוק שהוא קדוש.

היו"ר א. ריפלט: רשות השידור זה מוסד ממלכתי ומונופוליסטי. בכל-זאת יש אחריות, האם אפשר את הקו הממלכתי, כפי שהוא מתקבל במוסדות הרשות לשנות, או לתת לו אינטרפרטציה הפאפסרת בגרדת ממכויות למטה? יכול להיות שמערכת של ענף מסויים מגיעה למסקנה מסויימת, שלדעת אלה שמפונים על הרשות יש בזה משום סטייה מהקו הממלכתי. כיצד יש לנהוג אז?

ל.י. הירושלמי: היתה דעה אחידה בין חברי הוועדה שלנו, שהעובדה שיש רשות ממלכתית היא חיובית ביותר. זו העובדה היחידה, הממשית והברורה שהוכיחה והצדיקה את עצמה. אם אנחנו יודעים מה היה המצב קודם, והמצב לאחר הקמת הרשות הממלכתית, אין ספק שמבחינה ממלכתית, ציבורית ולאומית, סכל הבחינות, העובדה שקיימת רשות שידור ממלכתית היא עובדה חשובה מאד.

א. כץ: אסרת קודם שלא היה שר שהיה בבחינת "אב" לרשות השידור, למה בדיוק התכוונת?

ל.י. הירושלמי: שר שיכול להתערב, אבל לא בצורה של התערבות, כפי שהיה כאשר היה רק רדיו, ומשרד ראש הממשלה התערב בכל מהדורת חדשות.

ד. קורן: זאת עלילה, בדקתי את זה ואין זה כך.

ל.י. הירושלמי: יש לי עובדות. אני יודע אנשים במחלקת החדשות שקיבלו הכתבות, אבל זה לא שייך לענין.

היו"ר א. ריפלט: אנחנו לא נשים את עצמנו כרשות שיפוטית של רשות השידור, גם אם יש השגות.

ל.י. הירושלמי: אני מכיר מישהו שעשה זאת ואחר-כך הודת. לדעתי השר אינו צריך להתערב בתוכן השידורים; בענין זה אני משבח את השרים שלא התערבו, אבל יש חלקים במבנה זה שבהם השר חייב להתערב, גם אם החוק אינו מרשה לו. אז צריך לתקן את החוק.

אני חושב שהמבנה ברשות השידור כפי שהוא כיום - ובזה אין דעתי דעת יחיד - מחייב שינויים מבחינת שינוי מבנה רשות השידור. (היו"ר א. ריפלט: מה אתה רואה כשינוי במבנה רשות השידור?) קודם-כל, צריכה להיות רשות מיוחדת לתוכן השידורים לצד התכנית.

היו"ר א. ריפלט: תוכן השידורים נובע מפדיניות, ואת הפדיניות הזאת מישהו צריך לקבוע.

ל.י. הירושלמי: אין חולקים על-כך שהוועד המנהל של הרשות צריך להיות המוסד שקובע את הפדיניות, כי אם אני חושב שהמבנה של הוועד המנהל הוא לא טוב, כי הוא מבוסס על יסוד השתתפות מפלגתית. כיום, אם כי לא מודים בזה, זה אחד הדברים הפגומים.

דבר שני, חברי המערכת חייבים להיות בעלי דעה רבה יותר גם בענייני התקציב, ושלא יהיו תלויים תמיד במישהו אחר.

היו"ר א. ריפלט: בקביעת התקציב, בהעברה מסעיף לסעיף או בהגדלת התקציב?

ל.י. הירושלמי:

התקציב נקבע על-ידי ועדת הכספים של הכנסת במסגרת תקציב הפדינה, אבל לגבי חלוקת התקציב בתוך המסגרת.

היו"ר א. רימלט:

ואם יש בין המחלקות חילוקי-דעות? התקציב בתוך, ובניח שלכל מחלקה תהיה יותר דעה בענין התקציב, כל מחלקה תוכל להסביר בצורה סבירה מדוע לה מגיע תקציב גדול יותר.

ל.י. הירושלמי:

איני מתכוון לכך שכל מחלקה תגיד מה ששייך לה; הנהלת הטלוויזיה צריכה להיות בעלת דעה יותר גדולה (היו"ר א. רימלט: לחלקה בין הטלוויזיה והרדיו צריכה להיות השפעה, היום ההשפעה כמעט שאינה קיימת.) או בתוך הטלוויזיה?

ס. ידיד:

לפי ההשפעה הפסיכית היום?

ל.י. הירושלמי:

זה בידי הוועד המנהל וההנהלה הכללית, הפנכ"ל ועוזריו.

היו"ר א. רימלט:

אין מפעל יכול להתנהל אם אין גוף מוסמך לקבוע את התקציב לאור הנתונים והאפשרויות. אין הוועד המנהל קובע לעצמו את התקציב, אלא הוא צריך לנהל משא-ומתן עם הממשלה, כי היא אשר קובעת את התקציב באמצעות שרד האוצר. אם אתה אוטר שביחס לחלוקת התקציב צריך לתת לא רק אפשרות להשמיץ תביעות - אני מניח שזה קיים בכל מפעל - אלא גם זכות קביעה, אתה תעמוד בפני תביעות סותרות ומנוגדות, וכדי לספק את תביעות כולם יהיה צורך להגדיל את התקציב, מה שאין בידי המוסדות המנהלים את הטלוויזיה אפשרות לעשות, או שצריך יהיה לקצץ. יש מישהו שהחוק נותן לו סמכות או חובה לאזן את התקציב. יכול להיות שלמחלקת הרדמה יש תביעות מאד מוצדקות; תכניות התרבות דורשות תוספת של חצי מליון ל"ש; אחר-כך תבוא מחלקת החדשות ותאמר שכדי לשפר את התכנית "מבט" צריך להגדיל את התקציב - צריך בכל-זאת שיהיה מישהו שיכול להכריע, מפני שהוא אחראי גם כלפי הכנסת, גם כלפי הממשלה. צריך בכל-זאת להיות מישהו, שעם כל הצער והקושי שכדבר, יוכל שלא להתחשב עם כל התביעות, גם אם הן מוצדקות, אין דרך אחרת לשמור על מסגרת התקציב.

ס.צ. בריה:

ירוצא מתוך הדברים שבטלוויזיה ישנה בעיה חמורה, מצד אחד הנושא לפי אופיו מחייב לתת לעובדים ידניים חופשיות לקבוע את סדרי העבודה, עלות הזמן, יוזמה ורוחב של שיקול דעת, ומצד שני, יש צורך במשמעת. לפני זמן קצר ישבנו בוועדת השרותים הציבוריים והתלבטנו בבעיה אחרת בשטח אחר, שהעובד הסוציאלי משתמש ב-80% של שיקול הדעת שלו, זה לא כל-כך טוב בשעה שהזכאיות היא רק 20%. אותו דבר כאן, בחנוכה יסודה מכסימלית של אחריות מצד העובד, שלא לנצל את החופש שניתן לו ולא להסתובב ולהשקיע את עצמו בעבודה רצינית. פה הבעיה היא של האיזון בין החופש שניתן לאדם, והוא בחוץ מבחינת הנושא ומבחינת הענין, ונותן אפשרות של יוזמה, ובין המשמעת הנדרשת מפניו כדי שישקיע עצמו בעבודה. איך למצוא פה את שנייל הזהב?

א. כץ:

לא ירדתי לסוף דעתך בענין המערכת והפסינהל והצורך בדו-קיום בשלום. הכוונה היא למצוא תיאום. יש ועדות מטעם הפליאה שבהן יש ייצוג נכבד לפה שאני קורא המערכת, הכל לפי הנושאים, והבטיון שלי בנושא זה אינו מצומצם. שם יש הכוונה של התכניות, וזה מגיע אחר-כך לוועד המנהל ומשם לפליאת רשות השידור. מה בפרוצדורה זו אינו נראה לך או כן נראה לך?

אתה כל הזמן מדבר על הוועדה של האיגוד הארצי של עתונאי ישראל, זו ועדה שהוקמה באופן וולונטרי על-ידכם וביוזמתכם, או ביוזמה של מישהו אחר? האם פסרו לכם אינפורמציה באופן רשמי או באופן בלתי-רשמי? מה היה הסטטוס של הוועדה הזאת שלכם?

ס. ידיד:

האם הוועדה הזאת של איגוד עתונאי ישראל נפגשה עם הוועד המנהל, או כל מה שנפסד לנו הוא תוצאה של הבירורים אז? האם לא חל איזה שינוי מאז ועד היום?

ח. גרנסמן:

אתה דיברת על הרגשה של אי-סיווי כל היכולת של העובדים, האם ההצעה שלך היא שתהיה רשות שהיא מתכננת את התוכן או שכוונת, זה לא יוביל להרגשה של תיסכול של העובדים?

י.ל. הירושלמי: קודם-כל אנחנו בהחלט נגד צנזורה בכלל בכל צורה שהיא חוץ מצנזורה בטחונות.

דבר שני, זאיני חושב שזה יתן הרגשה של תיסכול. השאלה היא של אי-מיצוי היכולת של אדם. יש אנשים האופרים שהם יכולים לעשות הרבה יותר, צריך לתת להם לנסות. יש אנשים בטלוויזיה הטוענים, שבמקום להוציא עבודות כאלה או אחרות החוצה, צריך לתת להם לעשות זאת.

היו"ר א. רימלט: נקח את הדוגמה שלך של מערכת עתון, אם אחד העובדים יגיד שהוא רוצה להיות מבקר מוסיקלי, והעורך יחשוב שאין לו די כישורים לכך, אבל העובד יש לו הרגשה שהוא מצויד, הוא יכול להיות מבקר מוסיקה והעורך חושב שלא, מה אז?

ל.י. הירושלמי: כל עתון מסודר אם יש לו במערכת אדם בעל פישורים לביקורת תיאטרון או מוסיקה, ותהיה שאלה אם לקחת אדם מבחוץ, העתון יבכר את האיש שבפניו. אני מדבר על אנשים שאופרים שהם מסוגלים מבחינת הכישורים, כי הם קיבלו את ההכשרה בטלוויזיה עצמה.

הוועדה של איגוד העיתונאים הוקמה לנכשת עובדי הטלוויזיה והרדיו. זה האיגוד המקצועי הייצוגי. בימי הסערת העובדים דרשו הקמת ועדה כזאת - והדברים פורטמו בזמנו בעתונות - פאותם הטעמים שהזכרתי, שוועדת חקירה הגובה ערויות בפומבי זה לא מה שהיה דרוש, ולכן הקימונו ועדה פנימית. עצם הקמת הוועדה והעובדה שדיברנו עם אנשים שונים תרמה להשקט הרוחות. מכאן אפשר להסיק מסקנה שצריך לדבר עם העובדים האלה. אם אמנם יש שיטת שיחות בטלוויזיה, צריכה להיות שיטה מוגברת של שיחות. קודם-כל אנשים רצו להופיע ואף דיברו בגילוי לב, והדברים נמשכו. יש לנו תיק בענין זה. הופיעו בפנינו עובדים מכל הדרגים, ועלי לציין שנאפרו גם דברים טובים על הנהלת שרות השידור. איש לא ביטל לגמרי את הטלוויזיה. היו רבים שצינו גם את הדברים החיוביים.

מה הפרוצדורה הדרושה לגבי המערכת וההנהלה - נתתי דוגמה, בעיות כאלה קיימות לא רק בטלוויזיה, שהיא כלי הרבה יותר מורכב מאשר עתון; בכל-אופן, אפילו בעתון שאינו כל-כך מורכב יש בעיה של יחסים ויש בעיה של פרוצדורה.

לשאלה המפורטת של היו"ר - אנחנו חושבים שצריך לתת יותר סמכות לטלוויזיה לגבי עניני הרדיו; יותר סמכות לרדיו לגבי עניני הרדיו. לא הפרדה ממשית, אבל יותר הפרדה, וזה על סף הגסיון. ולפעלה יש הנהלת גג. כך נוהגים גם בעתונות. לדוגמה, עתון שמוציא גם שבעות או ירחון, הנהלת הגג היא אחת, אבל לשבועות או לירחון יש מערכת נפרדת שמערכת העתון, עם פיקוח והכוונה של הנהלה הכללית.

היו"ר א. רימלט: אם עתון מוציא גם שבעות לבוער או לאשה והוא נותן יותר סמכויות למערכת, יש יותר הכנסות. בטלוויזיה אי-אפשר להגיד שזה כך, אלא להיפך, יש יותר השקעות. אתה מתכוון למפעלים סגורים פנימיים שצריכים לדאוג ליותר הכנסות.

ל.י. הירושלמי: נקח למשל את עתון "דבר", שהוא מוציא גם את "אופר", לכל אחד יש מערכת נפרדת, אבל ההנהלה היא אחת. עורך "דבר" לא יאמר לעורך "אופר" מה להכניס ומה לא להכניס.

ד. קורן: פר תדפור דיבר בישיבה הקודמת על-כך שיש שרותים משותפים לרדיו ולטלוויזיה.

ל.י. הירושלמי: שרותים משותפים לפען יעול, זה דבר אחר, אבל המערכת צריכה להיות נפרדת.

אם נותנים יותר סמכות למנהל, מי שלא יהיה המנהל, ולא צריך לתפור את החליפה לפי מידותיו של המנהל היום, החליפה ומידותיה צריכים להיות קבועים לפי הצרכים של המפעל ולא לפי הצרכים של המנהל העכשווי. אם מנהל הטלוויזיה יש לו סמכויות רחבות יותר במסגרת התקציב המללי שלו, הוא יכול, לשחק. נניח שבתקופה מסוימת החדשות הן הדבר המרכזי, צריך לשלוח הרבה אנשים למקומות שונים, וצריך

ל.י. הירושלמי:

להשקיע יותר כסף, מותר למנהל הטלוויזיה אז לצמצם את תכניות הדרמה, בין שהן טובות או לא טובות; ולהעביר סכום כסף לחדשות, כשם שעושה עורך עתון. למשל, היה ענין הפלת המטוס הלווי, עורכי עיתונים ביטלו מדורים שלמים וזרקו חומר שכבר היה מודפס, והכניסו יותר חומר על המאורע האקטואלי יותר. כך צריך לעשות גם בטלוויזיה, ואם מנהל הוא עצמאי, הוא יכול לעשות זאת.

היו"ר א. רימלט: הפקת דרמה נמשכת הרבה זמן, מה שאין כן לגבי חדשות, אפשר במקרה הצורך לא להקרין את הדרמה, אי-אפשר לחסוך את ההוצאה שכבר נעשתה.

ל.י. הירושלמי: זה נכון, אבל זה לא בדיוק כך. קודם-כל, לגבי דרמה יכולים למסיד לעשות שידור חוזר. אם יש חלל ריק בזמן לוקחים דבר שכבר הוקרן פעם, בעוד שלגבי חדשות לא יכול להיות שידור חוזר, חוץ מאשר "יומן השבוע", שמסדרים אותו גם במוצאי-שבת לאלה שאינם רואים טלוויזיה בליל-שבת.

הדבר היסודי בין השאר לשינוי המבנה צריך להיות: יותר סידור לאחראים על הרדיו ועל הטלוויזיה.

א. חסיין: על חשבון הרשויות הציבוריות? כי עכשיו הסמכות היא בידן?

ל.י. הירושלמי: את המדינות קובעת הרשות הציבורית.

היו"ר א. רימלט: מי קובע כאשר יש התנגשות בין החוק ובין השכל הישר?

ל.י. הירושלמי: אם יש שכל ישר מסתדרים. את החוק אפשר לפגוע, ובמקרה הצורך גם לתקן, קשה יותר לפגוע את השכל הישר. אף אחד אין לו ידיים חופשיות, כל אחד כפוף לטישהו. העובדים טוענים לגבי יכולת העשייה, צריך לתת להם אפשרות לעשות יותר ממה שהם עושים היום. אני משוכנע שיש עובדים שטוב להם במצב זה. אני מדבר על רוב רובם של העובדים, הם רואים בזה אתגר. זה לא שייך לאיזון. אילו היו שואלים אותי הייתי מוחק את המלה איזון גם של הטלוויזיה וגם של הרדיו. (א. חסיין: עתון אינו מתחייב על איזון?) אני מתכוון להצגת העובדות. אם העובדות נוטות לצד חיובי זה כולו חיוב; אם העובדות נוטות לצד שלילי - זה שלילה.

י. תדמור: הטלוויזיה מביאה גם פרשנות, לא רק עובדות.

ל.י. הירושלמי: גם בעתון צריך להבדיל בין דעה לבין ידיעה. הפרשנות היא פרשנות סובייקטיבית, אבל העובדות צריכות להיות אובייקטיביות.

י. תדמור: חובת האיזון חלה רק על העובדות.

ל.י. הירושלמי: כתבה חייבת להציג את הידיעה ולא פרשנות.

היו"ר א. רימלט: אני מודה לפר הירושלמי. אנחנו נמשיך בדיון עם אנשי הרשות ביום רביעי בבוקר.